

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 10.—, za pol leta K 5.—, za četrt leta K 2.50. Posamezna številka 20 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 9 mark, za Ameriko 3 dolarja. Pošiljave na uredništvo in upravnništvo Ljubljana, Šelburgova ulica št. 6. II. nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati se zaračunavajo, milimeter vrstica in sicer pri enkratni objavi po 60 vinarja, pri trikratni po 58 vinarja, pri šestkratni po 56 vin., pri celoletnih objavah po 54 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane mm vrstica 50 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Kapitalistična industrija.

Danes vpije vse vprek, da potrebuje naša mlada država industrije, socialisti ne manj kakor buržuji-kapitalisti, ki so si med vojno nabrali, recimo nakradli papirnatega denarja in bi ga sedaj radi naložili v plodonosna podjetja, zato pa je na mestu, da povemo kako in s kakega stališča gledamo socialisti vsega sveta na to takozvano potrebo industrije.

Industrijo potrebujemo na vsak način. Ona proizvaja s svojimi izpopolnjenimi tehničnimi sredstvi za človeško družbo potrebne predmete, katerih posamezen človek ali sploh ne more napraviti, ali pa le s težavo, nepopolno in manj dobro in manj vredno. Parnega stroja, vagonov, avtomobilov, turbin itd. ne more napraviti kovač ali ključavničar, ker obstoje iz sto in sto kompliciranih delcev; vsakega posameznega napravi lahko le posebno izurjen delavec, treba je tudi velikih tehničnih priprav, kakor livarn, stiskalnic, dvigal itd. itd. in pa posebne delavce — inženirje, ki napravijo celoten načrt za take predmete in presodijo, kateri material je najboljši, najsposobnejši za take stvari. Plug napravi res tudi navaden kovač, ali tak plug je ponavadi slab, ker kovač nima one izurjenosti, uvidevnosti in onih kovaških priprav, kakor jih ima tovarna za pluge, kjer spretni inženirji in mojstri prej dobro preštudirajo vse njegove pokrete, vse njegovo delo v zemlji in temu primerno prilagodijo njegove forme in pa tovarniško orodje, ki je sposobno, da dá plugu pravo obliko. Tke se lahko tudi doma, ali urejena tovarna, opremljena z modernim tkalnimi stroji, tke stokrat hitreje in lepše. In tako je z vsem drugim, nam potrebnim proizvodnjem.

Industrija predstavlja torej izpopolnjen način dela; ona ogromno skrajša delovni čas in producira neprimerno boljše predmete kakor pa ročno delo posameznikov. Zato moramo le želeči, da se vsi nam potrebni predmeti izdelujejo v tovarnah na industrijski način, ker samo na ta način, samo z izpolnjevanjem tehničnih obratov, moremo tudi zmanjšati fizično delo delavcev in vse človeške družbe in jo napraviti sposobnejšo za kulturno, duševno življenje.

Razvoj industrije bi moral torej privedi do tega, da bi ljudje manj delali in lepše živeli. To in edino to bi moral biti pravi cilj industrije.

Toda ravno nasprotno se dogaja.

Kapitalistična industrija zaslužuje človeštvo. Kapitalistična industrija izvabi kmeta, kmečkega fanta z njegove zemlje, kjer se je vsaj pozimi lahko odpočil in napravi iz njega živ stroj, ali pa črno živinče, ki dela in vleče vsak dan po 8 do 10 in še več ur, pri tem pa postaja vedno ubožnejši, duševno vedno bolj top in fizično od dne do dne bolj izmozgan in nazadnje, ko bi bilo treba, da brez skrbi in mirno čaka konca svojih poslednjih dni, se znajde na ulici, herač, zapuščen od vsega sveta, poleg sebe ima še propalo,

trpečo in dostikrat moralno ubito družino. Vedno bolj se množijo v industrijskih podjetjih delavske čete, vedno več rok dela v tovarni, vedno novi delavski regimenti se rekrutirajo iz naših vasi, z naše zemlje, kakor da nimajo kmečke matere nič drugega opravila, kakor roditi delavce za kapitalistične tovarne — a naše življenje je vedno težje, vedno več moramo delati, čim dalje manj prostega časa imamo za duševno delo in odpočitek in čim dalje smo bolj lačni in topi. Odkod ta čuden pojav? Zakaj je to tako in zakaj ni drugače?

Odgovor na ta vprašanja je lahak.

Od tod prihaja vse to, ker delavec ne dela za človeško družbo, v kateri živi, ampak za industrijalca-kapitalista, ki je lastnik tovarne, strojev, orodja in izdelkov, ki jih izdelava delavec in ker prosto in svobodno razpolaga se temi izdelki. Zato je to tako, ker je industrija in ustvarjanje industrije prepuščeno prosti volji kapitalistov, ki se ne zmenijo za družabne potrebe, ampak edino le za to, katera industrija jim bo donajala največji dobiček. Zato, ker vlada v našem proizvodnjem nekontrolirana anarhija, ki gre samo za tem, da čim več dela izžme, izstisne iz ubogega delavca in ga nakopiči kot bogastvo v blagajnah in bankah posameznih kapitalistov. V tem korenini vse naše socialno zlo.

V kakšnem razmerju sta delavec in industrijalec?

Industrijalec-kapitalist ima tvornico, stroje, orodje in denar v svojih rokah. Delavec je gof in lačen in ima samo svoje zdrave, žuljeve in spretno roke, ki jih tovarnar potrebuje, da spravijo njegovo tovarno, njegove stroje v obrat. Tovarnar da delavcu delo, če hoče, ako noče, mu ga ne da. Delavec pa mora delati, ker drugače ne dobi ne hrane, ne obleke. Sužnji v starih časih so bili na boljšem v tem pogledu: oni so živeli v hiši svojega gospodarja tudi tedaj, ko gospodar ni imel dela zanje. Ako pa kapitalist nima dela za delavce, jih vrže na cesto, ker drugače se njegovo podjetje ne »rentira«.

Delavec v tovarni svojega gospodarja ne dela samo toliko, kolikor bi zadostovalo za njegovo prehrano, za pokritje njegovih dnevniht potreb, ampak mnogo več. Dvakrat, trikrat, pa celo desetkrat toliko dela izvrši dnevno, kolikor znaša vrednost, ki jo dobi od kapitalista za svoje dnevno delo. Tako mora biti v tem kapitalističnem redu človeške družbe, ker drugače bi kapitalist ne imel nikakega interesa na tem, da mu delavci delajo. To naddelo, to nadvrednost, mnogotero nadvrednost, pa vtakne kapitalist v svoj brezdani žep, v svoje blaganje in tako se množi njegovo bogastvo. Delavec je v kapitalistični industriji vedno prikrajšan za svoj zaslužek, on je osleparjen za vrednost svojega dela.

Ker pa ima tovarnar stroje in orodje v svoji popolni oblasti, lahko pritiska na delavca, da mu dela čim bolj poceni, da postaja njegov dobiček čim večji. Delavec je toraj primoran, da čim več neplačanega

dela odda svojemu gospodu. Delavec postaja na ta način bednejši, kapitalist bogatejši. V kakem razmerju se to razvija, lahko vidite pri gotovih usnjarijih in strojarjih, ki so izsesali iz svojega bednega delavca na milijone v tej vojni.

Kaj napravi kapitalist iz tega naddela, iz te nadvrednosti, ki jo izsesa iz svojega delavstva? En del mu služi za razkošno življenje, z drugim delom pa povečava svoje tovarne, da privleče vanje čim več sužnjeve, ki delajo zanj. In tako postaja on vedno večja pijavka, ki pije življenjske soke vedno večje množice delavskega ljudstva.

Toda ne samo delavec za kapitalista, ampak tudi kmet, uradnik in mi vsi. Ker je on neomejen lastnik proizvodov, nam jih prodaje po najvišji ceni. Kmet in mi vsi moramo plačevati te proizvode zopet s svojim delom (z denarjem, ki smo ga prejeli za svoje delo ali za svoje poljske pridelke) in tako delamo pravzaprav vsi samo za kapitaliste-industrijalce in vsi polnimo s svojim delom samo njihove žepce.

Ali produkti, ki jih izdelava naša industrija ne ostajajo vedno v naši zemlji, v naši družbi; oni nam dostikrat niso potrebni. Potrebni so samo kapitalistu, da si napolni žep. Njegovi produkti se izvažajo bog ve kam, njemu je vseeno, samo da dobi denar, kamo da dobi zlató zanje. In naši državi je to tudi vseeno. Ona tako industrijo še celo podpira in če nastane našim kapitalistom prevelika konkurenca na tujih tržiščih, če se spro s tujimi kapitalisti, potem pa napove tuji državi vojno in delavec in kmet se morata bití in žrtvovati navsezadnje še svoje življenje in srečo svoje družine za — industrijalce-kapitaliste.

To je pot in delo kapitalistične industrije.

Ali to še ni vse. Da kapitalisti lažje drago prodajajo svoje izdelke in nas lažje izsesavajo, zavaruje država njihove proizvode še z visokimi carinami. Nekatere predmete, ki jih izdelava tudi naša domača industrija, proizvajajo v tujih deželah vsled ugodnejših okolnosti cenejše; ako bi jih prosto uvažali v naše dežele, bi konkurirali domačim izdelovalcem in bi bili zelo poceni; domači kapitalisti bi manj zaslužili. Da se to ne zgodi, da se zavarujejo in zagotove domačim kapitalistom visoki in mastni dobički, obdavči država tuje izdelke pri prevozu čez mejo v našo državo, da jih tuji tovarnarji pri nas ne morejo cenejše prodajati, kakor pa naši svoje. Tako smo mi, kmetje, delavci in vsi ostali, primorani, da polnimo žepce svojim kapitalistom.

Za to pa socialisti zahtevamo: vse tovarne in vsa velika podjetja sploh se morajo odvzeti kapitalistom in morajo preiti v last vsega delavnega ljudstva, t. j. delavcev in kmetov. Dobiček pri izdelkih sme biti samo tako visok, kolikor potrebuje država za svoje izdatke in se mora stekati direktno v državne blagajne, drugače pa mora delavno ljud-

stivo živeti svojemu delu primerno. Odpraviti se morajo vse carine, da bomo dobivali vse izdelke čim cenejše in doma naj bo samo ona industrija, ki je za naše ljudstvo, za našega kmeta v resnici potrebna. Iz privatnih rok mora takoj preiti v državno last še posebno vsa naša lesna industrija, ker les je last vsega naroda in nam služi danes za to, da dobimo v zameno zanj druge izdelke iz drugih držav, ki so nam potrebni za naše življenje. Vso trgovino, zlasti pa ves uvoz in ves izvoz, naj prevzame takoj država, ker nas domači in tuji trgovski in industrijski spekulant strahovito odirajo.

Ustvariti hočemo torej socialistično industrijo, ki jo bodo vodili samo delavci in kmetje v blagor in dobrobit vsega našega ljudstva. A. R. v »Lj. Gl.«

Vzorna stavka kovinarjev.

Te so vam »jugoslovanski« podjetniki! — Mesto zvišanja, znižanje plač. — Odklanjajo vsako pogajanje. — Delavci naj bi plačali stroje!

Da informiramo javnost o vzrokih stave, ki jo je pričelo, kakor naznanjeno vse delavstvo in uradništvo »Strojnih tovarn in livarn« (preje Tönnies, Žabkar & Kastelic in Samassa) in ki se vzorno razvija, objavljamo naslednji članek, ki smo ga pravkar prejeli od Osrednjega društva kovinarjev:

Strojne tovarne in livarne so poslale 14. julija dopis na Osrednje društvo kovinarjev, v katerem pravijo, da so se cene živih znižale, ter da je konkurenca strojev iz centralnih držav velika, (glej pismo v »Napreju« dne 15. julija) ter da so vsled tega prisiljeni znižati plačo za 25 %!!! Na to pismo, ki je naravnost žaljivo za vse prizadeto delavstvo, smo vložili spomenico na ravnateljstvo strojnih tovarn s protipredlogi ter zahtevali sedanjemu času primerno zvišanje plač delavstva in regulacijo plač uradnikov in uradnic na podlagi spomenic, vloženi 10. aprila in 5. maja.

Odgovor na to spomenico je bil povsem odklonilen. Sklicuje se v odgovoru na pismo z dne 14. julija, torej se vztraja pri 25 % znižanju zasluzka.

Prizadeto celokupno delavstvo se je po svojih zastopnikih še enkrat posvetovalo o položaju ter sklenilo, v svrhu, da se pokaže dobro voljo, preložiti še en teden boj, ki ga vsiljujejo strojne tovarne ter se je to tudi takoj poročalo ravnateljstvu in sicer s sledečim pismom:

»Odgovor na našo vlogo z dne 15. t. meseca ste nam z Vašim cenjenim dopisom z dne 16. t. m., sklicujoč se na dopis z dne 14. t. m., kratkim potom izjavili, da vztrajate na omenjeni dopis, v katerem pravite, da so življenske potrebščine cenejše in da je velika konkurenca od zunaj.

K temu imamo pripomniti, da ne odgovarja ne eno ne drugo resnici, da so nasprotno življenske potrebščine danes dražje nego so bile meseca aprila, (meseca aprila se je namreč sklenila pogodba med Osrednjim društvom kovinarjev in strojnimi tovarnam) ker ni prav nobena stvar sedaj ceneja marveč prav obratno, vs. se je v tem času podražilo.

Izgovor s konkurenco tujega izdelka, pa sploh ne drži niti najmanj, saj vemo, kaj se dobi za eno našo krono v »prijeteljskih« državah, ravno tako vemo, kaj in za kakšno ceno se dobi blago iz Nemške Avstrije, ki je veliko dražje kot pri nas in poleg tega je vpoštevati še ogromno carino. To smo na kratko opisali, da pokažemo na nepravilno postopanje z našo vlogo.

Pređen se pa odločimo za poslednje korake, smo se na skupnem posvetovanju zedinili na sledečem:

Glede naših zahtev predloženih Vam 15. t. m., prosimo, ako ste voljni pogajati se na njih temelju, da nam izjavite da **all ne**, in da nam sporočite do petka 25. t. m. Na ta dopis smo dobili, kakor znano, zopet odklonilno pismo, da se pa vseeno izognemo stavki ter da pokažemo, da smo pripravljene pogoditi se mirnim putem, smo naprosili gosp. obrtnega nadzornika Štebija, da naj on poskuša prepričati drugače neizogibni boj ter smo vsled tega vso stvar preložili še za en teden, to je do 4. t. m., da se medtem morebitna pogajanja mirno nadaljujejo.

Gosp. obrtni nadzornik nam je končno poslal povabilo na razgovor, ki naj bi se vršil v ponedeljek ob 9. dopoldne v svrhu pogajanja, a glej, zastopnika strojnih tovarn niti blizu ni bilo, pač pa se je opravičil z nekim dopisom, v katerem pravi, da se ne more delavstvu nikakor zvišati plače in da vsled tega njegova navzočnost ni potrebna.

Ko so zastopniki delavstva in uradništva zvedeli to, so svoje zahteve še enkrat natančno preštudirali in da se izogone vsiljenemu boju, so znižali svoje zahteve, kakor se je poročalo v predvečrajšnjem »Napreju«, a tudi to so poklicani gospodje odklonili, torej ni preostalo delavstvu in uradništvu drugega, nego da sprejme po nespametnosti in trmoglavosti gospodov vsiljeni boj.

Iz tega se jasno razvidi, da je bilo delavstvo poslano v stavko od Jadranske banke, reklo se bo namreč od delniške družbe strojnih tovarn, resnica pa je, da ima baš Jadranska banka, to veliko jugoslovansko denarno podjetje, največ delnic.

Pripomnimo naj še, da se je izrazil neki gospod (imena danes še ne navajamo), da je vzrok, da se plače znižajo nabava novih strojev.

Torej delavci naj kupujejo Jadranski banki nove stroje, ter naj pri tem stradajo za to, da si bodo nenasitni želodci delničarjev svojo bisago še bolj napolnili? Ljubljanski kovinarji si bodo ob potrebi že kupili stroje, ampak ne za denarne magnate in ne za vojne dobičkarje, marveč zase.

Stavka se vrši vzorno, postavili smo delavske straže, da obveste tiste, kateri še niso obveščeni, da se je stavka pričela. Na pomoč so nam prišli tudi državni policaji, tako da je straža pri tovarnah dovolj močna.

Policijskemu ravnateljstvu bi svetovali, namesto da nastopa po starem vzoru v službi kapitala, da naj rajši pošlje svoje izmučene in sestradane stražnike domov počivati, ako se jih pa že mora posluževati, tedaj stavimo sledeči predlog, ki bo prav gotovo uspešen: Pošljite, mesto pred tovarne, stražo v kavarno »Slon« ali pa v gostilno pri »Figovcu« ter aretirajte vse, kar se notri nahaja, ter jih izprašajte, od kaj živijo ti ljudje, pa boste hvaležno delo napravili vsemu prebivalstvu Ljubljane, ki vam bo zato zelo hvaležno.

Kovinarji! Stavka se je pričela in ne bo prej končala, preden ne bo zmaga popolna, kajti ta stavka ni samo stvar kovinarjev, temveč vsega organiziranega delavstva.

V boju je zmaga. Živela delavska solidarnost!

Stavbinski delavci pozor.

Dne 15. avgusta t. l. so bo vršilo zborovane, na katerem se bo poročalo o delovanju društva in polagale račune za

prvo poslovno polletje. Z ozirom na to naj oni člani, ki so morda s svojimi prispevki v zaostanku te prispevke pravočasno poravnajo, da jih bo mogoče še vknjižiti. Obenem naj se tudi vsi oni člani, ki so bili pri orožnih vajah pri blagajnikih svojih podružnic, nemudoma prijavijo v svrhu ureditve članskih izkaznic glede na brezplačne tedne za časa orožnih vaj, kar je v interesu vsakega posameznika.

Zborovanje dne 15. avgusta t. l., katero se prične ob 9. uri dopoldne in se bo vršilo v veliki dvorani »Mestnega doma«, naj se udeleži vse članstvo ljubljanske podružnice v Ljubljani in okolici polnoštevno. Kajti razpravljalo bo tudi o porednem vprašanju neznosne draginje, o posledicah iste ter korakih, ki jih kaže ukreniti, da si delavstvo zasigura obstoj. To vprašanje je tem važnejše, ker stavbeniki niso pri volji povišati v tekoči stavbni sezoni plače.

Zatorej vsi na shod!

O socializaciji.

Čehoslovaški minister za javna dela sodrug Hampl je govoril v Plznju na kovinarski konferenci in izvajal o socializaciji med drugim tudi to-le: »Če se hočemo baviti s socializacijo, ne smemo pozabiti, da bo to nekako tako, kot če mora zdravnik izvesti operacijo na popolnoma bolnem telesu. Naše gospodarstvo silno boleha. Socializacija je pa operacija. Zato moramo počakati, da telo ozdravi ali pa moramo, da kmalu izvedemo socializacijo, sami ozdraviti gospodarstvo. Delavstvo mora danes dobro premisliti, kaj moremo socializirati takoj, in kaj prepustimo za našo bližnjo nalogo bodočih dni. Poglejmo na drugi strani naloge, ki čakajo delavstvo, da bo moglo izvesti z uspehom socializacijo. Povečati mora svoje inteligenco, razširiti svoje duševno obzorje, in utrditi zavest in svojo moč. Socialistično vzgojo je treba gojiti povsod intenzivno. Delavstvo je postalo tvarjajoč faktor, ono pretvarja človeško družbo. To ogromno delo mora delavstvo uspešno dokončati. Socializacija zahteva tudi dolžnost dela od vseh članov človeške družbe. V bodočnosti ne sme biti dohodkov dela in tudi ne dela brez dohodkov.«

Na koncu svojih pomembnih izjavanj je rekel sodrug Hampl še sledeče: »Stari svet in družabni red razpadata. Mi smo pa poklicani, da postavimo na njegovih razvalinah novega in boljšega. Če smo našli pravo pot, se nam naše delo za novo zgraditev človeške družbe posreči, mogoče pa tudi ne razumemo dobro svoje naloge. V tem slučaju smo izpostavljeni nevarnosti, da bomo vrženi zopet nazaj v spono kapitala in reakcije. To vse, sodrug — prosim — uvažujte in premisljajte o tem.«

Iz strokovnega gibanja.

Strokovna komisija za Slovenijo. Sklicuje konferenco odborov vseh osrednjih strokovnih društev, ki se bo vršila v nedeljo dne 17. avgusta 1919 v društvenih prostorih Mahrove hiše v Ljubljani. Začetek konferenc ob 9. uri dopoldne. — Odbori se naj udeleže tega posvetovanja polnoštevno.

Osrednje društvo stavbinskih delavcev je osnovala v Brežicah podružnico. Občni zbor nove podružnice se bo vršil v nedeljo dne 10. avgusta t. l. Vse stavbinsko delavstvo Brežic in okolice naj pride na to zborovanje v polnem številu. — Druga podružnica se je ustanovila v Pli-

berku. Kdaj se bo vršil shod v Pliberku bomo pravočasno naznanili.

Strokovnim organizacijam celjskega okrožja.

Radi enostavnejšega poslovanja je strokovna komisija za Slovenijo sklenila, da imajo vse podružnice strokovnih organizacij, ki se nahajajo na ozemlju celjskega okrožja, katero sega od Celja do vstevskega Pragerskega, Zidanega mosta, Brežic in Spodnjega Dravograda določeni 10 vinarski tedenski prispevek za svoje okrožje vsak mesec redno odračunavati na ravnost blagajniku okrožne strokovne komisije v Celju. Naslov sporoče Osrednja društva.

Z rednimi mesečnimi obračuni na svoje centrale v Ljubljani (ozir. rudarji v Zagorju) pa imajo posamezne podružnice pošiljati tudi redne izkaze o odračunanih 10 vinarskih prispevkih, ki so jih poslali blagajniku okrožne strokovne komisije v Celju.

Petejan, tajnik. Tokan, blagajnik.

Mezdna gibanja:

Delavci valičnega mlina g. V. Majdiča v Kranju so dobili povišanja na plači kakor je to bilo sklenjeno dne 7. junija 1919, in sicer oni, ki so imeli 10 K dnevne plače za 40 %, oni, ki so imeli 12 K dnevne plače za 30 %, do 15 K dnevne plače za 20 % in končno oni z dnevnim zaslužkom nad 15 K 10 %. Vse dosedanje ugodnosti, ki so jih uživali delavci, ostanejo v veljavi. Dolgo se je obotavljalo g. Majdič, končno se je po dolgem čakanju delavcem vendarle ugodil.

Iz Tržiča. Naši gospodje tovarnarji si noč in dan belijo glave, na kakšen način bi razburjali naše delavstvo in organizacijo razbili, katera je delavstvu v zadnjem času toliko uspehov pridobila. V tej stvari se najbolj odlikuje tovarnar Mały, kateri je za časa vojne zaslužil lepe milijone, ki so mu jih delavci s svojim stradanjem nakupili. Sedaj ta ogrski izkoriščevallec ne ve, kako bi se nad delavstvom maščeval in jim plačo znižal ter organizacijo razbil, pa skuša to doseči na ta način, da odpušča stare delavce in na njih mesta jemlje nove — seveda z manjšo plačo. Do srca je odpustil že čez 30 delavcev in delavk. Omeniti moramo še, da z delavci nesramno ravna in jih zmerja, kakor da bi bili delavci najzadnji izmeček. Proti temu postopanju so delavci na shodu preteklo soboto, na katerem je govoril sodrug Petejan — najodločneje protestirali ter zahtevali, da se proti temu izkoriščevalcu, ki je v Tržiču zaslužil milijone odnesel na Ogrsko, kjer je kupil drugo tovarno. Narodna vlada, ki tako rada izganja iz Jugoslavije nedolžne nemške delavce, zakaj bi ne pogledala v židovsko gnezdo in jih z bičem izgnala in tovarno dala v domače roke?

V Radečah pri Zidanem mostu se je v ondotni papirnici bratov Piatnik zaključilo mezdno gibanje. Uspeh je bil ta, da je delavstvo dobilo 10 % povišanje na plači. Vrhutega so delavci, ki so uposleni nad eno leto v tovarni dobili enkratni nabavni prispevek v znesku K 100, delavke pa K 50. Oni delavci, ki so uposleni v tovarni do pol leta prejmejo 50 K in delavke 25 K. Nabavni prispevki se bodo izplačali prvega oktobra t. l., dočim 10 odstotno povišanje na plači stopi v veljavo takoj. Glede nabavnega prispevka je delavstvo prosto, vzeti si v vrednosti njim pripadajočih nabavnih zneskov naturalije, ki jih preskrbuje tovarna. Pridobljeni nabavni pris-

pevki in povišanje na plači v sedanjih draginskih razmerah ni veliko, to se mora konstatirati. Konstatirati pa se mora tudi obnem, da tovarna ravnateljstvo da za silo deta. Pametno je torej bilo, da je delavstvo to uvidelo, in priboljšek, dasi majhen sprejelo. Dobra njihova strokovna organizacija pa bo perok za to, da se ob priliki delavstvo zopet oglasi, posebno, če bi se draginja ne zmanjšala.

Dopisi.

Iz Kamnika. Zopet skušajo snubiti nekateri novodošli gospodje naše delavstvo za svojo politično, umazano gonjo. Svojo narodno zavednost poudarjajo in agitirajo za »Sokola« na vse kriplje. Nimamo nič proti telovadbi, a v taki družbi ne! Poglejmo, kako je bilo, ko so nabirali legijo za Koroško? Koliko »Sokolov jasnih« kamniških je takrat sfrčalo na Koroško? Koliko?! Pa pustimo to, posebno če nas vi pustite v miru. Tega pa nikakor ne morete. — Pri nas se sedaj snuje prepotrebni konzum, da se nekoliko otresemo izkoriščujočih judovskih trgovcev; na drugi strani pa deluje ves liberalni aparat proti. Zatrjuje, da ste za delavske zahteve! Samo slučaj! ko ste imeli po pomoti letos kamniško delavstvo v svoji organizaciji, ste trdili, da ste vi napravili 8urni delavnik. Smešno! To pa je veljalo samo za drž. smodnišnico. Trpinu pa, kjer mu je liberallec gospodar, se niste niti omeniti upali, da morajo delavci v njegovi tovarni delati 8 ur. Kaj ne, v liberalnih tovarnah bi se moralo delati najmanj 12 ur. O dika človeštva, naši liberalci! Mi smo delavstvu tudi v tej tovarni pripomogli do 8urnega delavnika in gospod Terpinc mora izplačati od dneva, ko je prišla naredba v veljavo vse ure, kar so delali več. Seveda, gospod vojni dobičkar tega noče. Bomo videli! To so liberalci — prijatelji delavstva. Sedaj agitirajo pijani agitatorji proti konzumu, češ da to ni gotovo, da lahko »falira«. — Ne poslušajte tega, marveč pristopajte z deleži! Pokazali bomo kamniškemu odurohom — če boste edini — da so na naš račun polnili žepe in naše žulje zapravljali po gostilnah, pijani agitirajoč za svoj liberalni »šmar«! Pokazali bomo, da nismo pozabili časov, ko so naše žene čakale v mrazu dolge ure pred prodajalnami; pokazali, da smo razumeli preziranje, ko se je raznim kuharicam dajalo blago čez naše glave, da se je deloma pošiljalo bogatim pač na dom, na izbiro skoro potreščine, a naše žene so čakale zaman... Podpisujte te deleže! Ne poslušajte njih nasprotne agitatorje!

Shod lesnih delavcev v Sevnici. V nedeljo dne 3. t. m. se je vršil v Sevnici, dobro obiskan shod lesnih delavcev. Poročal je s. B. iz Ljubljane o pomenu strokovne organizacije. Tovariši so pazno sledili besedam govornika ter z zanimanjem in odobravanjem vzeli na znanje. Kakor povsod, tako tudi tu spoznava bolj in bolj, kje je njega prostor in od kod mu prihaja rešitev. Ker vladajo tu še celo slabe delavne razmere, priporočamo, da se vse delavstvo pridruži organizaciji, ker le potom nje je mogoče priti do pravic. Čim močnejša bo organizacija, tem gotovejša in popolnejša bo zmaga. Torej na delo!

Trije znameniti shodi so se vršili v nedeljo dne 3. avgusta t. l. v Mežiški dolini: shod rudarjev v Črni ob 9. uri dopoldne v dvorani gostilne g. Krulca, v Mežici ob 2. uri popoldne v gorenjih prostorih gostilne g. Vivoda ter v Lešah v dvorani rudniške restavracije ob pol 7. uri zvečer. Na vseh treh shodih sta govorila sodrug Držil in Tokan o sedanjih razmerah in bodočih nalogah strokovne orga-

nizacije rudarjev. Strokovna organizacija rudarjev — to se lahko prizna — je danes vzorna organizacija. Temu odgovarjajoč so bili tudi obiski od strani rudarjev in njihovih žena oziroma delavk.

V Mariboru si je nedolgo tega ob priliki neke prireditve družba narodnih veljakov, med katerimi seveda zavzemajo prvo mesto številni doktorji, navzajem kadila. Prvovrstni švadroner in urednik liberalnega »Mariborskega delavca« se je povzpel celo tako visoko, da je dr. Rozino v svoji ekstazi navdušenosti pozdravljaj kot bodočega prvega narodnega župana mesta Maribora. Menimo, da so gospodje narodni doktorji za enkrat zadovoljni s tem, da opravljajo funkcije državnih nadzornikov nad raznimi obrati in imetji posameznih nemških magnatov. Te funkcije so namreč zvezane z mastnimi odškodninami in prijateljskimi obiski ter gostijami. Kar pa je glavno, je namreč to, da povzroča tako »nadzorovanje« malo dela in truda. Glede narodnega župana pa bodo morali gospodje narodni mariborski doktorji še dolgo čakati, kajti grozdje bo precej kislo. Seveda če bi odločeval sam gospod Voglar, bi že bilo, ampak je še kak drugi tukaj, ki bo po našem skromnem mnenju najbrže hotel imeti glavno besedo, namreč slovenski in tudi nemški delavci. In da bi ti bili zaljubljeni ravno v g. dr. Rozino, tega najbrže g. Voglar sam ne verjame. Zaenkrat torej narodnim doktorjem ne preostaja drugega, kakor se omejiti na »kšefte« državnega nadzorstva in pomagati tlačiti slovenske delavce. Vprašanje samo pa bodo že rešili drugi, kadar bo čas za to.

Domači pregled.

Hišni posestniki v Ljubljani so najemnine za stanovanja povišali za 20 do 25 %. S tem seveda stanovanjska mizerija ni rešena, pač pa so udarjeni oni, ki ob pičlih svojih dohodkih morajo plačevati to povišanje. To so menda tisti predlogi društva hišnih posestnikov, ki hočejo odpraviti stanovanjsko bedo.

Velvetrgovec Feliks Urbanc v Ljubljani je dobil vsaj tako se po mestu govori — nedavno tega tri avtomobile raznega oblačilnega blaga za povprečno ceno 50 kron za meter. V izložbah so cene blagu 180, 200, 240 in več kron za meter. Želeli bi pojasniti, kako to, da so nakupne cene sorazmerno tako nizke prodajne cene pa tako visoke.

Premog v Ljubljani se je podražil tako, da je za premog, ki ga oddaja strankam mestna uprava treba plačati 20 kron za 100 kilogramov. Vrhutega je ta premog najslabše vrste. Blazno podraževanje gre torej brez konca in kraja veselo naprej. Naprej do ekscesa in do — poloma.

Odvetniški in notarski uradniki so bili od nekdanj inteligentnega objekt brezmejnega izkoriščanja. Njih gospodarski

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja odstranimo, sporočamo, da je v soboto 32. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki imajo prispevek plačan samo do 25. tedna, se opozarjajo, da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 25. prispevek t. l. že poravnal. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

položaj je bil posebno v zadnjem času tak, da smo doživeli stavko odvetniških in notarskih uradnikov, ki je bila eklatanten dokaz in izbruh obupa te vrste proletarcev. Stavka se je vršila v Celju. Narodnim odvetnikom in notarjem mizerija njihovih uslužbencev gotovo ne dela nobene časti.

Povišane cene v brivskem obrtu. Z ozirom na to, da so brivci kljub vsestranski draginji za svoje delo le enkrat z malenkostno svoto zvišali cene in z ozirom na to, da so cene v brivskem obrtu v vseh drugih krajih večje, kakor tudi z ozirom na to, da je obstanek brivcev vsled vedno naraščajoče draginje resno ogrožen, so člani podpisane zadruga prisiljeni, da cene za postrežbo sedanjemu času primerno zvišajo. Nove cene, ki stopijo v veljavo 1. avgusta 1919, so sledeče: Briti 2 K, briti in česati 2 K 50 v, glavo briti 4 K, glavo umiti 3 K, vrat briti 1 K, lase ostriči s strojem 2 K, na frizuro 3 K, lase kodrati 4 K, lase osušiti z aparatom 1 K, brke izvleči 60 v, prirezovanje brade 2 K. Vse druge zahteve se posebej zaračunajo. Za postrežbo izven hiše in striženje las v soboto, na praznik in pred praznikom se računata dvojna cena. Brivnice so vsak dan odprte od 7 zjutraj do polu 13, od polu 14 do 19, v sobotah in dnevih pred praznikom do 20 ure zvečer. Na praznik so brivnice odprte od 7 do 12 ure. Če delo trpi dalje kakor so določene ure, se za pokritje stroškov cene primerno zvišajo. Vsak brivski mojster je proti globi dolžan držati se omenjenih cen in reda in istega dosledno držati. — Deželna zadruga brivcev in vlasuljarjev za Slovenijo s sedežem v Ljubljani. — Gospodje brivci, kakor videti niso ravno skromni. Do prvega avgusta si plačal 1 krono, ako si se dal obriti, sedaj pa 2, to je torej ravno 100 %. Radovedni smo le, če bodo imeli tudi toliko zmisla za pomočnike in jim od korendnega povišanja kaj prepustiti v obliki povišanih plač.

Sladkor. Ker kaže, da se bo letina sladkorne pese v naši državi dobro obnesla, je ministrstvo za poljedelstvo sklenilo zgraditi nekaj tovarnen za sladkor. Ako bi glede sladkorja postali od inozemstva neodvisni, bi bil to pravi blagoslov.

Cene živalskim kožam v Jugoslaviji so sedaj naslednje: konjske kože stanejo 50 do 70 kron komad, goveje kože stanejo 14 do 15 kron kilogram, telčje 15 do 16 kron kilogram. Posušene ovčje in kozje kože stanejo 12 do 16 kron komad. Tovar narjji usnja prodajajo kilogram ustrojene usnja po 80 do 120 kron kilogram, delavci pa se morajo z njimi za vsak vinar poviška na plači puliti!

Za več milijonov kron cekinov raznega izvora so zaplenili nekim čifutom v Špilju, ki so hoteli zlati denar vtihotapiti v Avstrijo. Ker naše oblastnije delavce, makar i v Jugoslaviji pristojne, na podlagi denuncijanstva izganjajo, smo radovedni, če bodo izgnani tudi zasačeni čifutski lopovi, recimo v — Palestino.

V belgrajski vladi je izbruhnila kriza. Kabinet bo odstopil ves. Škode ni zaradi tega nobene, koristi pa tudi ne, ker v sedanjih razmerah ni pričakovati, da bi prišlo kaj boljšega na vrsto.

Naši ministri so imeli tudi mezdnogibanje. Uspeh tega gibanja je, da bodo gospodje ministri dobivali vsak mesec 700 dinarjev povišanja na plači pod imenom reprezentacijskih doklad. Ako štejemo tri krone za dinar znaša približno K 2100. Mezdni pokret gospodov ministrov se je izvršil brez hrupa. Kovinarji v Ljubljani pa morajo za 25 % priboljška stavkati. — In delavke v neki tovarni so dobili enkratni nabavni prispevek v znesku 25 K. Primerjajte življenje! —

Svetovni pregled.

V Trstu so bili minuli teden krvavi izgredi. Povzročil jih je italijanski šovinizem. Bilo je več mrtvih in ranjenih. Vsa gonja je naperjena zoper socialiste in Slovence. Ta zbesnelost bo trajala toliko časa, dokler združeni proletarijat ne stopi šovinistično imperijalistični hidri za vrat.

Na Ogrskem je boljševiška vlada Bel Kuna odstopila. Na njeno mesto je stopila socialistična vlada. Trik grofov Karolijev se je torej ponesrečil.

Stavka rudarjev na Angleškem se širi vedno bolj. Kakor poročajo iz Londona pod 23. julijem, ozarja komite železniških mrež občinstvo, da bo v najbližji bodočnosti prisiljen, zmanjšati število vlakov ter da ne jamči za vrnitev oseb, ki so se podale v morskakopališča. Administracija železnic je zahtevala, naj izdelajo ravnatelji železniških družb načrt za redukcijo železniškega prometa za 20 odstotkov.

Obvestila:

Funkcionarje podružnic Osrednjega društva stavbinskih delavcev opozarjamo, da vse dopise naslavljajo na naslov: Osrednje društvo stavbinskih delavcev v Ljubljani, Resljeva cesta 20.

Celje. S. M. G. Čakamo naznanila v zadnjem dopisu zaprosenega imena.

Guštanj. Dopis smo izročili Osrednjemu društvu kovinarjev.

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

RAZGLAS.

Dr. Bogdan Derč ordinira za svoje članov Okrajne bolniške blagajne ljubljanske, in sicer: za noseče, za matere, za dojenčice in otroke brezplačno vsak dan od 3. do 5. ure popoldan v Elizabetni bolnišnici v Streliški ulici (za Gradom).

Svojci, ki potrebujejo zdravniško pomoč, zglasiti se morajo prej v blagajnični pisarni na Turjaškem trgu št. 4, prvo nadstropje, oziroma poslati v pisarno svojega zastopnika, in dokazati svojo upravičenost s kako listino (z izpisom iz rojstne knjige, poročnim listom itd.), da dobe nakaznico, brez katere ordinira zdravnik le v nujni sili. Kadar je ordiniral zdravnik brez nakaznice, poslati je naknadno po nakaznico.

V Ljubljani, dne 22. julija 1919.

Načelstvo.

UCITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Franciščanska ulica št. 6.

registrovane zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila - za shode in veselice. -

LETNE ZAKLJUČKE

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur itd. itd. -

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA.

Ivan Jax in sin

Ljubljana Dunajsta c. 17.

priporoča svojo bogato zalogo

Sivalnih strojev

in stroje za ple-

tenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in

obrt. Pisalni

stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	211	1/21	Turjaški trg št. 4, v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	10-1/21	2-3	Turjaški trg št. 4, Franciščanska ul. 2.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	1-3/12	1-2	Hilšerjeva ul. 12, Turjaški trg št. 4.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	8-9	1-3	Turjaški trg št. 4, Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico): brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam poveže druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščinina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Zahtevajte

samo pristno „Hif“ kremo ki je radi svojih sestavin najbolja in zajamčena ter de-mači izdelek. Zaloga na debelo:

Oroslav Čertalič,
Resljeva cesta 20.

KAJODELIC

draguljar in zlatar

Ljubljana, Hilšerjeva ulica št. 4.

priporoča svojo

draguljarsko delavnico

za nova dela in popravila, kakor tudi za vsa zlatarska dela, pozlačenje posrebrnenje itd. Staro srebro in zlato se kupi po najvišjih cenah in se tudi predela v nove stvari broške, uhane prstane i. t. d.